

PO OBČNEM ZBORU JUŽNOTIROLSKE LJUDSKE STRANKE

Kratkovidna manjšinska politika Italije

Nacionalistična nestrepnost je nasprotna krščanstvu - Odgovornost italijanskih katoličanov

Občni zbor, ki ga je imela 25. maja enotna politična organizacija nemške narodne manjšine Južnega Tirola, je zbudila dosti šuma v italijanskem časopisju. Največji dnevnik v državi Il Corriere della Sera mu je posvetil na prvi strani članek, v katerem pravi, da je Južnotirolska ljudska stranka sprožila »hladno vojno«, ki se bo verjetno čedalje bolj zaostrovala.

Znak splošne zaostritve položaja je razviden že po tem, da so med 500 zaupniki narodne manjšine prevladovali sami mladi, borbeni ljudje, katerim se je posrečilo se polastiti vodstva stranke. Za predsednika je bil izvoljen bivši častnik in invalid nemške vojske dr. Magnago in njemu so bili dodeljeni štirje podpredsedniki, med njimi tudi ravnokar iz ječe izpuščeni glavni urednik dnevnika Dolomiten dr. Friedl Volgger, ki je zavoljo svojega odločnega značaja posebno neprijeten italijanskim nacionalistom.

Od preudarnih in zmernih starih voditeljev je postal podpredsednik samo izkušeni in ostroumni državni poslanec dr. Karl Tinzl. Vse ostale ključne položaje je zavzela bojevitá mladina.

KDO JE ZAKRIVIL POSLABŠANJE RAZMER?

Da so se odnosi med narodno manjšino in Rimom zadnje čase zelo zaostriili, je izven vsakega dvoma. O tem nam priča tudi govor dr. Braitenberga v senatu, v katerem je naznanil, da bodo vsi južnotirolski parlamentarci glasovali proti demokristjanski vladi. Važno je pri tem opomniti, da se je to zgodilo prvič v povojni dobi. Južni Tirolci so skozi dolga leta vse vlade podpirali, njihova senatorja sta bila celo člana demokristjanskega senatnega kluba. Zaradi čedalje neugodnejšega položaja manjšine so se zatem glasovanja vzdružili, sedaj so pa prešli v odkrito opozicijo.

Nastane vprašanje, kdo je to zaostritev zakrivil. Človeško je, da vali vlada vso odgovornost na manjšino, manjšina pa na vlado. Kje je resnica? Da bodo naši ljudje spoznali pravo stanje, hočemo navesti le naslednja dejstva.

Italijane naravno najbolj boli, da se Južni Tirolci obračajo s svojimi pritožbami na Avstrijo, to je, da iznašajo notranjepolitične zadeve v mednarodno javnost.

K temu je treba pripomniti, da so tirolski parlamentarci od vsega početka vztrajali na zahtevi, naj se spor reši doma, v zaupnih razgovorih med zastopniki manjšine in vlade. V ta namen so poslali v začetku l. 1953 v Rim obširno spomenico s svojimi željami in predlogi. Od tega teče že četrto leto, a do danes niso še prejeli odgovora.

Rim je torej sam prisilil Južne Tirolce, da so se po večletnem brezuspešnem čakanju obrnili na drugo podpisnico manjšinske pogodbe, na Avstrijo. Kdo je potemtakem kriv, da je zadeva, ki bi se bila lahko rešila doma, prišla v mednarodno obravnavo?

Na zadnjem občnem zboru svoje stranke so Južni Tirolci zahtevali za svojo deželo integralno ali popolno zakonodajno in upravno avtonomijo, zavzeli so se z drugimi besedami za ločitev od italijanske Tridentinske. Zahteva se zdi Italijanom drzna in prevratna.

NEPOJMLJIVA OZKOSRČNOST

In res je zahteva na prvi pogled prevratna, ker je ni nemška manjšina do danes še nikoli postavila. Doslej je upala, da si lahko zagotovi s časom svoje pravice tudi v okviru skupne tridentinsko-južnotirolske samouprave. Kdo je odgovoren, da je sedaj obupala?

Dogodki so se razvijali približno takole: Najprej so Južni Tirolci hoteli, naj Rim uresniči v dejanskem življenju vsa določila zakona o samoupravi. Na srcu jim je ležal zlasti 14. člen, po katerem naj bi skupna avtonomna dežela izvrševala vso svojo upravno oblast na Južnem Tirolskem »redoma« s pomočjo ondotnih uradov, tako da bi izvršna oblast bila dejansko v rokah manjšine.

Tako je določal zakon iz januarja 1948. Od tedaj je minilo že več ko devet let, a do danes se to ni še zgodilo. Ravno tako niso še doslej bili izdani izvršni zakoni k številnim drugim za manjšino važnim določbam, ki so ostale vse na papirju.

Katoličani proti katoličanom

Da je do tega prišlo, nosi vso težo zgodovinske odgovornosti Italijanska kršč. demokracija, zakaj ona je tista, ki od kraja vojne dalje vodi notranjo in zunanjo politiko Italije. Od nje in samo od nje je odvisno, kako se godi manjšinam na Južnem Tirolskem, v Dolini Aosti in v naših krajih.

Vsak trezen človek bi mislil, da bodo v državi, kjer pridejo na oblast zavedni katoličani, zavlada v javnem življenju načela krščanske pravičnosti in da se zato narodnim manjšinam ni treba bati, da bi vladajoči katoličani zavestno in namenoma kršili pogodbe, ki so jih sami podpisali, ali da bi celo gazili naravne pravice sodržavljanov druge narodnosti.

Toda ravno to, česar bi se narodne manjšine ne smele niti najmanj bati, se je zgodilo na našo žalost in v sramoto italijanskega političnega katolicizma v naši državi. Južni Tirolci so prišli po krivdi Krščanske demokra-

K temu prihajajo pa še druge stvari. V pogodbi Gruber-De Gasperi je bilo na priložko rečeno, da bosta italijanščina in nemščina na Južnem Tirolskem enakopravna jezika. Manjšina zato pritiska, naj vsi uradniki na njenem ozemlju obvladajo oba deželna jezika in naj bo celotno uradovanje dvojezično.

Rim je zahtevo odbil, češ da je protipostavna, ker je v Italiji edini uradni jezik italijanščina. Zato so na priložko nemške občine obvezane si dopisovati med seboj v italijanščini. In tako bi lahko še dalje naštevati in množili primere.

Med Južnimi Tirolci in Rimom se skratka vodi že leta pravda, kako je treba pravilno tolmačiti poedine člene zakona o avtonomiji, boj se bje za vsako besedo, črko in vejico. Namesto da bi odgovorni predstavniki vladajočega naroda šli manjšini na roko ter ji skušali na vse načine pripraviti v Italiji zadovoljno in svobodno življenje, se v svoji nacionalistični ozkosrčnosti love za pikami in vejicami ter imajo pred seboj le en cilj, kako bi manjšini odščipnili čimveč od tega, na kar se je bila Italija z mednarodnimi pogodbami obvezala.

To je vzrok, zakaj so Južni Tirolci prišli na dan z zahtevo, naj se njihova domačija upravno ocedeji od Tridentinske ter dobi lastno avtonomijo. De Gasperi, pravijo, je obvezal v Parizu Italijo, da zagotovi samoupravo južnotirolskim Nemcem in ne Italijanom iz Tridentinske. Dano besedo je treba držati in v ta namen, če treba, izpremeniti obstoječe zakone.

cije ob svojo pravo avtonomijo in so neprestano ogroženi od navala tujih priseljencev na lastni zemlji. Nemški »župnijski vestnik« v Boenu je za časa zadnjih občinskih volitev meseca maja svariil vernike, naj ne oddajo svojih glasov Italijanski kršč. demokraciji. Ljudje, ki se krijejo za to stranko, so namreč prešinjani z narodnim sovraštvom, podlo obrekujejo narodne manjšine, zanikajo najosnovnejše duhovne vrednote ter se bore zoper naravno pravo. Vse to nima seveda nič skupnega s krščanstvom! Ko gre za borbo proti življenjskim pravicam manjšin, so vse italijanske stranke — od skrajne levice do demokristjanov — edine in složne.

Poudariti je treba, da tega niso napisali komunisti ali kak titovstva osumljeni list, temveč glasilo pristnih in morda najbolj discipliniranih in vernih katoličanov v državi! Njihovo ogorčenje zoper Kršč. demokracijo

(Nadaljevanje na 3. strani)

NOVICE Z VSEGA SVETA

RAZSTRELJEVANJA SE NADALJUJEJO

Medtem ko so se v Londonu med Rusi in zapadnjaki spet začela pogajanja o razoroževanju, prinaša svetovno časopisje vse polne člankov o novih atomskih poskusih.

Najprej so Angleži razstrelili prvi dve lastni vodikovi bombi, na kateri so silno ponosni. »Velika Britanija«, je bilo brati v njih listih, »je postala poleg Amerike in Sovjetske zveze tretja atomska velesila, rešila se je do sedanje atomske odvisnosti od Amerike«.

Rusi so sicer trenutno svoje poskuse prekinili, toda Hruščev je izjavil, da drži pripravljeno tako veliko bombo, da se naravnost boji jo razstreliti.

Amerikanci gredo pa s svojimi najnovejšimi poskusi v nasprotno smer: trudijo se razstreliti vedno manjše bombe. Atomsko silo bi radi čedalje bolj krotili, dokler bi je ne obvladali v tako malih množinah, da bi postala neškodljiva in uporabna v gospodarske namene.

Tako so predpretekli torek sprožili manjšo bombo v puščavi Las Vegas v Nevadi, drugo pa v nedeljo ob jutranjem svitu. Ta je bila desetkrat manjša od tiste, ki so jo spustili med vojno na Japonce, in tridesetkrat šibkejša od vseh, kar so jih razstrelili zadnje čase. Poskusu je prisostvovala petdesetorica vojaških strokovnjakov in več znanstvenikov.

Zdravniki so hoteli pri tem tudi preiskovati, kako vpliva atomski blisk na oči živih bitij. Zato so v bližino postavili številne prašiče, pse, kunce in miši. S tem so nameravali dognati, kako bi atomsko vojskovanje vplivalo na zdravje ljudi.

Toda čeprav je šlo le za »mala razstreljevanja«, se je pri torkovem poskusu radioaktivni prah razširil 640 km daleč in močno preplašil ameriško prebivalstvo. Največja daljjava, na katero se je prah doslej spuščal, je znašala do danes 480 kilometrov.

Strokovnjaki sicer trde, da je radioaktivna moč teh drobcev majhna in neškodljiva, a ljudje jim nočejo prav verjeti. Kaj, če se izvedenci motijo?

Vse to bi moralo privedi odgovorne državnike do tega, da že enkrat nevarna razstreljevanja ustavijo. Sicer jih bo ljudsko ogorčenje k temu prisililo!

Ravno smo to zapisali, ko je prišla iz Amerike vest, da je dvatisoč ondotnih znanstvenikov podpisalo odločen protest proti nadaljevanju atomskih poskusov.

NEMIRI V LIBANONU

V državi Libanonu je v teku volilna borba za novi parlament, ki jo z Naserjem povezano opozicijske stranke izkoriščajo za velike demonstracije proti vladi. Pretekli četrtek so izbruhnili v prestolnici Beirutu krvavi neredi, v katerih je bilo 5 oseb ubitih in 40 ranjenih. Ker je bila policija prešibka, je morala poseči vmes vojska, ki je po poldrugo uro trajajočih uličnih bojih obnovila v mestu red.

Libanon je doslej živel v dobrem razmerju z zapadom in se ni hotel priključiti vsearabskemu nacionalističnemu gibanju Egipta in Sirije zoper Angleže in Amerikance. Sedaj naj bi velike demonstracije izsilile v Libanonu novo politiko, toda veliko vprašanje je, ali se bo Naserju to posrečilo. Če ne uspe, se bo Libanon, ki je stal doslej ob stra-

ni, spremenil v Naserjevega odkritega nasprotnika in ga v arabskem svetu še bolj osamil. Voda na mlin Amerikancev!

NOV SPOR

MED ANGLEŽI IN AMERIKANCI

Zapadnjaki, združeni v Atlantski zvezi, so bili l. 1948 podpisali dogovor, da ne bodo uvažali v komunistične dežele »strategičnega blaga«, to se pravi takega, ki bi lahko služil v vojne namene. Za rdečo Kitajsko so pa leta 1953 sestavili še poseben dodaten seznam blaga, katerega uvoz naj bi bil prepovedan. Tako so hoteli Mao Tse Tungovo Kitajsko popolnoma odrezati od sveta.

Posledica je bila, da se je Mao moral gospodarsko nasloniti na Moskvo. Med obema deželama se je tako razmahnila trgovina, da so Kitajci l. 1955 uvažali že 80 odstotkov ali štiri petine vsega blaga iz Sovjetske zveze in bili zato tudi politično od nje odvisni.

Velika Britanija se že dolgo časa ni strinjala s tako politiko. Menila je, da je komunistična vladavina na Kitajskem zgodovinsko dejstvo, s katerim se je treba sprijazniti, ravno tako kakor je svet že zdavnaj moral vzeti na znanje oktobrsko revolucijo v Rusiji. Zakaj naj bi delali razlike med komunisti v Sovjetski zvezi in na Kitajskem?

Iz tega razloga so Angleži že l. 1950 obnovili svoje diplomatske odnose s Kitajsko, medtem ko Amerikanci še danes ne priznavajo uradno Mao Tse Tungove vlade. Obenem že dolgo zahtevajo, naj se omili stroga prepoved trgovanja s Kitajsko, a so doslej nalleteli pri Amerikancih na gluba ušesa. Velika Britanija sodi, da je njena zahteva tem bolj upravičena, ker se strategično blago, ki ga zapad pošilja v druge dežele, nato skrivaj že takoj preprodaja Mao Tse Tungu. Prepoved je torej več ali manj na papirju.

Ker Angleži s svojimi predlogi niso mogli prodreti, je njihov zunanji minister Selwyn Lloyd v četrtek izjavil v parlamentu, da Velika Britanija ne priznava več dogovora o Kitajski, ki seve še zmerom veže ostale zapadnjake.

Amerikanci so zavoljo tega zelo hudi, toda Angleži pojdejo kljub temu svojo pot ter bodo ravnali s Kitajsko tako kakor s Sovjetsko zvezo.

SCELBA IN STURZO PROTI ZOLIJU

Odone Zoli je komaj sestavil novo čisto demokristjansko vlado, ko je že naletel na velikanke težave. To pa zavoljo tega, ker so se zanj izrekli monarhisti in fašisti, s katerih pomočjo bi imel v parlamentu večino.

Bivši ministrski predsednik Mario Scelba ga je zato javno napadel. Pri zadnjih volitvah — je rekel na nekem zborovanju v Rimu — se je ljudstvo izreklo za skupno vlado demokratičnih strank in proti vsakemu sodelovanju s socialistično — komunističnimi levničarji ali z monarhofašističnimi desničarji. S tem, da se je Zoli naslonil na desnico, je ravnal proti volji ljudstva. Če je vlada, sestavljena iz demokratov, nemogoča, naj se razpišejo nove volitve, pri katerih bo prebivalstvo imelo priliko odločiti, kakšno vlado hoče imeti.

Proti Zoliju je nastopil tudi ustanovitelj bivše Italijanske ljudske stranke senator Luigi Sturzo. Nasprotovanje Zoliju v njego-

vih lastnih vrstah dokazuje, da njegova vlada ne bo imela dolgega življenja.

ZOLJEVO DARILO

Novi ministrski predsednik je izjavil v rimskem senatu, da je vlada sklenila odložiti na poznejši čas ustanovitev avtonomnih dežel, ki jih, kot znano, predpisuje ustava republike.

To je zelo ugodno vplivalo na monarhiste in fašiste, zakaj ti so vedno bili odločni nasprotniki krajevne samouprave. Zato so tudi strnjeno glasovali za vlado, ki je tako v senatu dobila zaupnico.

Vladna odločitev zadeva tudi Slovence, kajti z njo se odlaga ostvaritev dežele Furlanije-Juljske krajine, v kateri bi bil naš narod upravno združen. Bati se je, da bo ravno tako odložena uzakonitev slovenskega šolstva. To je prvo darilo, ki nam ga prinaša Zoljeva vlada.

SODELOVANJE MED ITALIJO IN JUGOSLAVIJO

V pomedeljek so se pričela v Rimu italijansko-jugoslovanska pogajanja za nov trgovinski sporazum, s katerim naj bi se povečala izmenjava blaga med sosednjima deželama.

Lansko leto je bila Zahodna Nemčija država, ki je kupovala največ blaga v Jugoslaviji, in takoj za njo je stala na drugem mestu Italija. Največ je pa uvažala v Jugoslavijo Amerika, za njo je prišla Sovjetska Rusija, na tretjem mestu je bila Zapadna Nemčija, na četrtem pa Italija.

Po novih načrtih naj bi se gospodarsko sodelovanje med Italijo in Jugoslavijo raztegnilo tudi na kmetijstvo. Italijani bi pošiljali v Jugoslavijo poljedelske stroje, umetna gnojila in izbrana semena, obenem pa svoje agrarne strokovnjake, katerih bogata izkušstva bi prav hodila Jugoslaviji. Saj je kmetijstvo severne in srednje Italije, kot znano, zelo razvito in napredno.

FRANCIJA BREZ VLADE

Po odstopu Molleta je predsednik republike prosil že dva politika, naj sestavita novo vlado. Prvi je bil neodvisnež Pleven, a ni imel sreče. Sedaj je na vrsti krščanskodemokratski voditelj Pflimlin, ki bi rad pritegnil v vlado tudi Molletove socialiste, kar mu pa do danes ni še uspelo.

Kriza je izredno težka zlasti zavoljo tega, ker se Francija ne more izvleči iz homatij, v katere jo je pognala vstaja Arabcev v Alžiriji. V severni Afriki ima okoli 400 tisoč mož, s katerimi pa ne more ukrotiti upornikov. Borbe postajajo že tako divje, da so se začeli že Arabci med sabo klati.

Pretekli teden je prodrla v svet novica, ki je javnost navdala z grozo. Skupina upornikov je vdrla v kraj Meluzo in sosednje vasi, da se maščuje nad rojaki, ki drže s Francozi. S puškinimi kupiti so vlamljali hišna vrata ter odpeljali vse moške od 15. leta starosti dalje v kraj La Casbah, kjer so jih spričo žena in otrok vse postrelili ali jim odrezali vratove. Na cestah je obležalo nad 300 mrličev.

Vodstvo upornikov trdi, da so klanje izzvali Francozi sami, da bi spravili vstajo in njihov voditelje ob ves ugled v svetu.

Naj bo stvar taka ali taka, v Alžiriji teče kri v potokih in nihče ne ve, kako bo mogoče deželo pomiriti. — V takih okoliščinah se seve vsakdo obotavlja vzeti nase vladno odgovornost. Da je Francija ravno v takih časih brez vlade, je pa največje zlo, ki jo je moglo zadeti.

NOVICE

AVSTRIJSKA MORNARICA

Četudi avstrijska republika nikjer ne meji na morje, se ukvarja z načrtom, da bi si ustanovila lastno trgovinsko mornarico. Pripravljajo se že zakon, po katerem naj bi 75 odstotkov v ladjevje vložena kapitala moralo biti v rokah Avstrijcev.

Do danes pa ni še sklenjeno, katero evropsko pristanišče si bo Avstrija določila za zbirališče svoje mornarice. Eni predlagajo Hamburg ali Bremen, drugi so pa za Trst, ker gre velika večina avstrijske prekomorske trgovine ravno skozi našo luko. Prva ladja z avstrijsko zastavo bo zaplula v svet baje že letos.

O B V E S T I L O

Ker je naročnina Novega lista že tako nizka, bi nam povzročilo preveč stroškov, če bi jo moral naš poverjenik osebno pobirati. Zato naprošamo vse, ki so zastali s plačilom, da sami čimprej naročnino poravnajo. — U p r a v a.

VAŽNI SPREMEMBI

Jugoslovanski generalni konzulat v Trstu je pred kratkim raztegnil svoje območje na vse ozemlje tako imenovanih Treh Benečij, v katero spadajo goriška, videmska in beneška pokrajina ter mesta Vicenza, Rovigo, Verona, Trento in Južna Tirolska. Prebivalcem omenjenih pokrajin je doslej izdajal vizume jugoslovanski konzul v Milanu.

V področje italijanskega konzulata v Kopru spadajo pa odslej okrajja Nova Gorica, Pulj in Reka. S tem bodo zadovoljni vsi ljudje, ki so morali doslej prositi za vizum pri italijanskem konzulu v — Zagrebu.

PREMETENI TIČI

Te dni je tržaška policija odkrila skupino ponarejevalcev potnih listov. Zlikovci so zlasti lepo služili z osebami, ki so imele kak račun s sodnijo. Za en potni list so prejemale od 20 do 80 tisoč lir. Policija jih je zalotila pred nekaj dnevi, ko je eden izmed teh »strokovnjakov« kar na ulici izročal potni list svoji stranki. V zadevo je zapletenih skupno 18 oseb, od katerih jih 5 že sedi v zaporu.

VZTRAJEN DIJAK

Radivoj Babič, srbski študent iz Kraljeva, ima 22 km dolgo pot od šole do doma. Fant, ki je maturant na gimnaziji, je do danes prehodil že nad 37 tisoč kilometrov. Lep zgled za naše razvajence ali tako imenovane »mamine sinčke!«

ZANESLJIV PES

V italijanskem mestecu Canelli je stavbenik Bielli šel v spremstvu svojega volčjaka dvigniti na banko pol milijona lir za podjetje. Ko se je bližal domu, je pa naenkrat opazil, da je spotoma zgubil denar. Ves razburjen je stikal po žepih, njegovi prijatelji in domači so mu pomagali iskati ovoj po cestah, a brez uspeha. Ravno je hotel prijaviti zubo orožnikom, ko jo primaha proti domu volčjak z denarjem v gobcu. Kar so ljudje zaman iskali, je našel pametni in tenkočutni pes.

KDO PLAČUJE DIRKE

V Italiji je spet krožna dirka kolesarjev, in sicer 40. Giro d'Italia. Fantje dirjajo ob obeh morskih obalah po klancih iz Milana v Neapelj in nazaj. Stroške nosijo razna podjetja, ker imajo dirkači na majicah napisana imena njihovega blaga. Tako je samo tovarna zobne paste Chlorodonta odštela 50 milijonov. Kolesarje spremljajo tudi tovorni avtomobili z reklamnimi deskami, za kar je treba seve tudi plačati. Za vsako reklamno vozilo približno 1 milijon. Takih podjetij se je letos priglasilo okoli 70. Največ denarja vtaknejo v žep organizatorji dirke, mnogo manj pa kolesarji.

IZUM PROTI VLOMILCEM

Nekatere ameriške banke so uvedle novo napravo, da bi laže odkrile vlomilce. V je-klene blagajne so vdrali skrivni filmski

strojček, ki se začne v določenem trenutku vrteti ter naslika vse, kar se godi v prostorih. Njegovemu očesu nič ne uide. — Prebrisani zločinci bodo s časom že iznašli kako protisredstvo.

DRAGOCENA ŽIVAL

Eden najhitrejših konj na svetu je danes italijanski zrebec Ribot, ki je prislužil na dirkah že lepe milijone. Na njegovo zdravje pazi gospodar tako skrbno in nežno, kot bi mu bil lastni sin. Avstraleci ponujajo za Ribota kar 600 milijonov lir, saj je plemenita žival neusahljiv vir dohodkov. Zdi se pa, da Ribota ne bodo dobili, ker beremo, da je vreden okrog eno milijardo.

PRVA NA SVETU

General Maxwell Taylor, načelnik glavne-ga stana ameriške vojske je pretekli teden izjavil, da bodo do sredine prihodnjega leta vse pehotne in padalske edinice Amerike

opremljene z atomskim orožjem. Do tistega časa bo izvršena popolna preosnova ameriških vojnih sil. Toda ameriška vojska je že danes bolj pripravljena na atomsko vojskovanje kot katerakoli druga armada na svetu.

KUPILA SI GA JE NA OBROKE

V Gradcu se je primeril redek dogodek. Neka bogata vdova se je pošteno zatreskala v 35-letnega delavca ter ga hotela za vsako ceno poročiti. Ta je dejal, da jo tudi on ljubi, težava je le v tem, da je že zaročen. Stvar bi se dala morda urediti, če bi vdova plačala primerno odškodnino. In res so se dogovorili, da dobi zaročenka pol milijona naših lir v mesečnih obrokih. Denar bo prejemal delavec in ga izročal zaročenki. Vdova je vestno plačevala, kakor se spodobi v poštenu trgovini, fant pa je spravljal denar v žep in veselo živel.

Ko je »zaročenka« videla, da ne dobi nič božjaka, je pa začela divjati, in tako je prišla zadeva pred sodišče in vsa Avstrija se danes smeje lahkovernima ženskama.

PORODI V AVTOMOBILU

Lani se je v Združenih državah Amerike rodilo v avtomobilu nad 300 otrok. Oblastva so izdala predpis, po katerem se vpiše kot otrokov rojstni kraj najbližje mesto, a v rojstni list je treba zapisati tudi — številko avtomobila.

V BLAZNIH VIŠAVAH

Največja višina, do katere se je povzpel človek, je znašala doslej 23 tisoč metrov. Tako visoko sta prišla preteklega septembra dva ameriška mornariška častnika. V nedeljo zjutraj ju je posekal ameriški stotnik in zdravnik John Kittinger.

Dal se je zapreti v ozko 2 m in 10 cm dolgo stekleno škatlo, ki so jo zvezali na balon, napolnjen s silno lahkim plinom. Ko so odstranili vrvi, je balon šinil v zrak z veliko sbrzino. Kittinger je po eni uri in 20 minutah po radiu javil, da je dosegel 29 tisoč 200 metrov in da se počuti dobro. Nato je utihnil in dve uri ni bilo slišati njegovega glasu. Ljudi na zemlji je prevzel strah, da se mu je kaj primerilo. V resnici je molčal, ker je v taki višini nevarno govoriti. Beležil je le svoja opazovanja. Končno je javil, da se spušča in pristal je opoldne zdrav in vesel na tleh.

Kratkovidna manjšinska politika Italije

(Nadaljevanje s 1. strani)

je prav gotovo v jedru utemeljeno in upravičeno.

KAM VODI TAKA POLITIKA?

In kaj naj rečemo, ako primerjamo razmere na Južnem Tirolskem z našim položajem? V bistvu je dejansko stanje enaklo.

Tudi pri nas je Kršč. demokracija v prvi vrsti odgovorna, da se do danes ni uresničil Posebni statut v korist slovenske narodne manjšine. Saj je njen glavni tajnik Redento Romano javno pozival državna oblastva, naj *ne dajo Slovincem tistih pravic, ki jim po londonski pogodbi pritičejo!*

In kdo je odgovoren za nezaslišano sramoto, da nimajo Beneški Slovenci danes niti pravice, da bi njihovi otroci prejemali v šolah veronauk v lastnem jeziku? Kdo gazi to njihovo prirodno in božjo pravico? Vsa odgovornost pade na rimsko vlado, ki jo sestavljajo demokristjani!

Drugo poglavje je razlaščevanje in potuj-

čevanje slovenske zemlje v naših krajih. Od kod denar za to nečedno delo in kdo odvarja ter blagoslovlja tuje naselbine v naši domačiji? Denar je preskrbela iz državne blagajne demokristjanska vlada in vse ostalo so opravili italijanski katoličani.

Ljudje, ki tako delajo, so prepričani, da s tem koristijo svoji domovini, a v resnici le škodujejo Italiji. Pozabljajo namreč, da kri ni voda in da bodo prej ali slej za svoj obstoj se boreče manjšine podprli njihovi matični narodi: južne Tirolce Avstrija in prebujajoča se Nemčija, Slovence pa Jugoslovani in ves ostali slovanski svet.

Vsak preudaren človek se sprašuje, kakšen smisel naj ima, da Italija zagazi v neizbežen spor s svojimi sosedi zavoljo par stotisoč Južnih Tirolcev ali nekaj tujih naselbin na našem ozemlju. Vsakdo, ki ni še okužen od slepega nacionalizma, mora priznati, da *prav nobenega* in da je zato taka politika kratkovidna ter škodljiva in zavoljo tega zgodovinsko že vnaprej obsojena na popoln neuspeh.

Dopisi v Tržaškem

BARKOVLJE

Kakor povsod je napravilo zadnje neurje tudi v Barkovljah občutno škodo. Kamor se obrneš, vidiš polomljene trtne mladike, posebno take, ki rastejo na latnikih. Manj so trpele mladike trt, ki so posajene v rajdah, ker so jih pridni vinogradniki že povezali. A ne samo trte, škodo je utrpelo tudi sadno drevje, saj je pod češpljami, zgodnjimi hruškami in breskvami več sada kakor na drevsu. Kjer ni zavetja, je utrpel škodo že drugič posajeni fižol in isto se je zgodilo s paradizniki.

Ljudje se izprašujejo, kaj se je neki zgodilo v svetu, da se vreme že več let obrača na glavo. Skoraj vsi dajejo krivdo atomskim bombnim poizkusom. V resnici se je moralo v svetu nekaj zgoditi, kajti pred desetletji smo imeli več ali manj trde zime, katerim so sledile lepe pomladi in prenesljiva poletja, danes je pa vse drugače. Še nekajkrat se bomo obrnili na postelji in že bomo morali potegniti naše suknje iz naftalina, ne da bi se prej večkrat pošteno spotili. Skoraj vsako leto so 15. maja bila vsa občinska kopališča že odprta. Menda vendar ne bomo preskočili kopanja za celo leto.

Že pred tridesetimi leti je omenil barkovljanski učenjak Francelj Šmuc, da bi znalo valovanje zraka, ki ga povzročajo radioodbojne postaje, vplivati na vremenske prilike. Kaj šele atomske bombe?

Če je res, da so današnje vremenske prilike posledica atomskih poizkusov, potem nam ne preostaja drugega, kakor da prosimo Boga, da bi dal pamet odgovornim državnikom.

S. M. M. SPODNJA

Naše mandrijarje in prav gotovo tudi vse kmetovalce iz Tržaške, ki se ukvarjajo z vrtarstvom, je hudo vznemirila vest, da jim namerava tržaška občina dodeliti na novem pokritem trgu le 200 kv. metrov prostora, kjer naj bi prodajali svojo povrtnino. Spričo tega nerazumljivega in krivičnega ukrepa je bil v torek v Trstu sestanek prizadetih kmetov, na katerem so izvolili posebno odposlanstvo z nalogo, da iznese na tržaškem županstvu upravičene zahteve vseh mandrijarjev. Odposlanstvo je sprejel odbornik Cumbat, ki je obljubil, da se bo stvar rešila še pred koncem tega tedna. Naši kmetovalci zahtevajo, naj jim občina dodeli toliko prostora na novem trgu, kolikor ga potrebujejo. Vsakomur pa mora biti jasno razvidno, da je 200 kv. metrov očitno premalo za številne mandrijarje, ki živijo izključno od prodaje povrtnine.

DEVIN

Pretekli četrtek so ljudskošolski otroci iz Devina imeli zaključno šolsko prireditev. Čeprav je znano, da so nastopi naše šole doslej vedno dobro uspeli, smo bili letos kljub temu zelo radovedni in nekoliko tudi zaskrbljeni, kako bodo učenci izvedli precej zahtevno igro, kakršna je Ribičičeva »V kraljestvu palčkov«. Toda že po prvem dejanju so starši in številno občinstvo, ki je prišlo na prireditev tudi iz sosednih vasi, spoznali, da je bila njihova skrb odveč. Mali igralci so se povsem živeli v vloge in nam s svojim spreščenim in samozavestnim nastopom nudili nekaj zares prijetnih uric. Pohvaliti moramo vse učence od ponosnega kralja in njego-

vih ministrov do palčkov. Posebno priznanje pa zaslužijo dvorni norček (Leopold Mervic), Anica (Rožica Pahor) ter tri vile. Norček je svojo težko vlogo zaigral zares odlično. Ta učenec bi se s časom znal razviti v dobrega igralca.

Učiteljstvu čestitamo na uspehu in želimo, da bi nas kdaj razveselilo tudi s kako izvenšolsko kulturno prireditvijo.

SESLJAN

Sesljska osnovna šola je prejšnjo nedeljo za zaključek šolskega leta priredila pestro akademijo. Na sporedu je bilo nekaj enodejank, vmes so pa bile recitacije in petje. Prireditve se je udeležilo precej občinstva, ki je z zanimanjem in odobravanjem sledilo posameznim točkam. G. učitelju naj gre naše priznanje in zahvala za skrb, ki jo je vložil v pripravo akademije, in tudi za trud, ki ga je z otroki imel med šolskim letom.

Prejšnji četrtek so pri nas slovesno otvorili novi hotel »Krona« in preurejeno kopališče ob morju, ki je last devinskega grofa Thurn-Taxisa. Slovesnosti so se udeležili generalni komisar Palamara, predsednik pokrajinskega sveta Gregoretti, župan Furlan in predstavniki raznih javnih ustanov in organizacij. Novi hotel se nahaja ob glavni cesti proti Devinu in ga je letos vzel v najem znani sesljski restavratore Castelreggio. Obe zgradbi sta za našo obalo precejšnjega pomena, čeprav smo še daleč od dneva, ko bo Sesljan lahko tujcem zares nudil vse, kar si žele in pričakujejo od pravega tujskoprometnega središča.

MAVHINJE

Precej časa je že od tega, ko smo se v listu pritožili, da so naše vaške poti dokaj zamazane. Zdi se, da je občinska uprava spoznala, da so bile naše pritožbe upravičene, ker je odredila, naj se odslej vse ceste enkrat na teden temeljito počistijo. To delo bo opravljala oseba, ki že skrbi za snago vižovskih poti. Oblastva danes še opozarjamo, da imajo z nami še en star dolg. Gre namreč za vaški trg, ki so ga lansko leto le deloma asfaltirali, ker je baje medtem zmanjkal denar, tako da niso mogli dela dokončati.

Ker smo slišali, da je bilo pred kratkim občini odobrenih 16 milijonov, ki jih bodo v glavnem potrosili za ceste, mislimo, da ne bo težko najti nekaj denarja tudi za dokončno ureditev našega trga. Zadeva nam je pri srcu in zato smo prepričani, da jo bo občinska uprava zadovoljivo rešila.

V nedeljo je naša šola imela zaključno prireditev. Učenci so uprizorili tridejanko »Siroto Jerico«. Igra je dobro uspela, kar je občinstvo potrdilo z burnim ploskanjem.

CEROVLJE

Končno bo tudi naša vas, kakor upamo, dobila lepo zunanje lice. Pred nekaj dnevi so namreč oblastva odobrila občini dva in pol milijona lir, s katerimi bodo asfaltirali glavne vaške poti ter zgradili občestne zidove. Prav bi bilo, če bi ob tej priliki tudi obnovili stari kip sv. Miklavža, ki je bil odstranjen in poškodovan za časa zadnje vojne.

Naši otroci so pretekli četrtek imeli zaključno šolsko prireditev, ki so se je poleg staršev udeležili tudi mnogi vaščani. Spored

je bil še kar pester. Poleg petja in recitacij je bilo še nekaj šalivih enodejank, ki so izvale splošno odobravanje in smeh. Gosp. učiteljicama čestitamo za lepi uspeh.

TRNOVCA

Naša vas je eno najmanjših naselij devinsko-nabrežinske občine. Njeni prebivalci živijo pretežno od kmetijstva, se pravi od živinoreje in vinogradništva. Tamkajšnja črna kapljica je znana daleč naokrog in je kmetovalcem dajala še kar dobre dobičke. Letos pa na žalost ne bo tako, ker je majska pozeba povzročila ogromno škodo na trtah, na sadnem drevju in na vseh ostalih pridelkih. Mladiče na trtah se je povsem posušilo, tako da je bil uničen ves zarod. Nekatere trte so pa zaradi mraza celo pomrle in zato so vinogradniki zares obupani. Poleg tega se jim letos obeta slaba košnja, tako da bo nastalo vprašanje, kako krmiti živino pozimi.

Kmetje so zato upali, da jim bo kdo pomagal v tej veliki stiski, a vse kaže, da primerne in pravične pomoči ne bo od nikoder. Kmetijsko nadzorništvo jim je sicer darovalo nekaj umetnih gnojil in modre galice, kar pa je očitno premalo v primeru s škodo, ki so jo kmetje utrpeli. V starih časih jih je država ob takih prilikah oprostila davkov, a zdi se, da v Italiji nimajo te lepe navade, in to je razumljivo, saj je v državi prav malo manjših posestnikov. Ljudje žele, da bi vlada izvršila vsaj nekaj javnih del, pri katerih bi se lahko zaposlili najbolj potrebni kmetje.

Prebivalci iz Trnovca tudi nestrpnopričakujejo, da pokrajina asfaltira cesto s Proseka do šempolajskega obmejnega prehoda, po kateri je promet čedalje večji. Ta zadeva zanima predvsem hiše ob cesti, katerih lastniki ne vedo več kaj ukreniti, da bi jim prah ne vdiral v stanovanja. Če ne morejo sedaj asfaltirati vseh cest, naj vsaj tisti del poti, ki gre mimo teh hiš, mislimo, da ne zahtevamo nekaj nemogočega, saj so isto že naredili za Gabrovec in Šempolaj.

SOLSKE PRIREDITVE IN RAZSTAVE

Učenci ricmanjske osnovne šole vabijo ljubitelje mladine na razstavo ročnih del, ki bo v nedeljo, 9. junija, v šolskih prostorih, ter na zaključno šolsko prireditev, ki bo v vaški dvorani, v soboto, 8. junija. Prireditve se bo v soboto začela ob 20. uri, v nedeljo pa ob 17. uri.

Osnovna šola v Zgoniku bo imela v nedeljo, 9. junija, ob 19. uri na cerkvenem dvorišču zaključno prireditev. Na sporedu je pravljica igra v treh dejanjih »Kekec«.

Osnovna šola v Nabrežini priredi v nedeljo, 9. junija, ob 19. uri v kino dvorani pravljico igro »Sneguljčica«.

Dne 9. junija bodo učenci iz Stivana in Medje vasi imeli ob 18. uri v medvejski šoli zaključno šolsko prireditev. Na sporedu so igre, recitacije in petje.

Šola v Šempolaju priredi v nedeljo, 9. junija, ob 16. uri štiridejanko »Pepelka«. Sledijo ritmične vaje in petje.

Dne 9. junija bo tudi v Gabrovcu ob 16. uri zaključna šolska prireditev. Na sporedu so igra »Dva gluha« ter razni prizori.

V nedeljo, 9. junija, bo v Gabrovcu razstava deških in ženskih ročnih del.

Osnovni šoli v Šempolaju in Sesljanu imata šolski razstavi ročnih del v nedeljo, 9. junija, osnovna šola v Devinu pa v ponedeljek, 10. junija, in v torek, 11. junija.

Obe razstavi bosta v šolskih prostorih in odprti bosta ves dan.

Osnovna in strokovna šola v Dolini bosta imeli razstavo v soboto 8., v nedeljo 9. in v ponedeljek 10. junija od 8.30 do 19. ure. Dolinska osnovna šola bo imela v nedeljo, 9. junija, ob 18. uri zaključno šolsko prireditev s pestrim sporedom.

— Dopisi iz Goriške —

POSREČENA

KULTURNA PRIREDITEV

Slovenske srednje šole v Gorici so tudi ob zaključku letošnjega šolskega leta imele veliko kulturno prireditev na prostranem šolskem dvorišču v ulici Croce. Prireditev je bila na vnebohod in prejšnjo nedeljo. Profesor Humbert Močnik se je potrudil, da je pred leti zgradil primeren oder, ki se od leta do leta izboljšuje. Udeležba staršev in ljubiteljev slovenskega šolstva je bila zlasti na vnebohod naravnost odlična. Tudi roditeljski sestanki v preteklem šolskem letu so pokazali, da se vezi med šolstvom in domom krepijo ter da se goriški Slovenci vedno bolj zavedajo, kaj zanje pomeni slovenska šola.

V začetku prireditve so kar štirje pevski zbori zapeli po nekaj pesmi; najprej so nastopili zbori strokovne šole, nižje gimnazije, učiteljska, nato pa še združeni pevski zbor vseh zavodov. Petje je vodil prof. Filej. Tudi to pot smo imeli priliko občudovati lepote narodne in umetne slovenske pesmi.

Nato so nastopili dijaki liceja in učiteljska z Goldonijevo šaloigro »Stric Ihta«. Nekateri igralci, med njimi zlasti Ivan Tomazetič, so pokazali, da so že po prirodi dobri igralci. Zaključno prireditev srednješolcev je počastil s svojo prisotnostjo tudi šolski skrbnik dr. De Vetta.

Naj gre pristrčna zahvala našemu dijaštvu in vodstvu za ves trud in požrtvovalnost!

GORIŠKI MESTNI SVET

Mestni upravni odbor je v ponedeljek odobril družinski davek za l. 1957 ter odmeril ostale občinske davke. Odborniki so nato sklenili ojačati razsvetljavo na šempetrski cesti do mejnega prehoda. Končno so razpravljali o gradnji nove ljudske šole v ulici Lantieri. Zgradba bo enonadstropna, imela bo 10 razredov in stroški bodo znašali 45 milijonov lir.

Občinski svet pa se je sestal prejšnji petek. Župan dr. Bernardis se je spomnil najprej umrlega občinskega uradnika Pecila ter pozdravil novega slovenskega svetovalca Šuligoja Albina, ki je zavzel mesto pokojnega dr. Birse. Nato je župan izrazil željo, da bi občinski svet izčrpal vse točke dnevnega reda, da bi na prihodnji seji lahko razpravljali le o prevažnem vprašanju proste cone. To se je tudi zgodilo.

Svetovalci so soglasno odobrili nakup raznih zemljišč v ulicah Molino, Corsica in Capella za znesek 2 milijonov 300 tisoč lir ter nakup nepremičnine Antona Kuzlina v ulici Scuola agraria v znesku 550.000. Odobrili so tudi nakup 1.700 kv. m po 600 lir pri šoli v Stražicah. Daljša razprava je nastala zaradi podiranja starih poslopij v ulici Ascoli, s čimer naj bi pridobili 3.700 kv. m zemljišča. Za ta stavbeni prostor bi morala občina plačati 5 milijonov 200.000 lir, kar je občinski svet odobril že leta 1952. Današnja ozka ulica se bo umaknila 8 m široki cesti. Če bo podiranje napredovalo tako hitro kot doslej, bo ta del mesta kmalu čisto prenovljen. Olepšati in razširiti mislijo tudi prostor pred cerkvo Sv. Ivana. Nihče ne bo seveda potočil solze za starim in nezdravim židovskim getom.

POKRAJINSKI SVET

Naš pokrajinski »parlamentič«, kakor ga večkrat imenuje njegov predsednik dr. Culot, je zboroval preteklo soboto. Že lanskega septembra je bil svet sklenil, da bi kril pri Kreditem konzorciju primanjkljaj iz leta 1954. Tega sklepa pa prefektura ni odobrila. Zato so morali o tej zadevi še enkrat razpravljati. Soglasno so sklenili najeti 138 milijonov posojila pri Goriški hranilnici. Pokrajinska uprava ga bo morala odplačati po 20 letih. Obresti znašajo 7.85 odstotka. Razni svetovalci, med njimi tudi komunist Poletto in dr. Sfiligoj, so izrazili svoje nezadovoljstvo nad ravnanjem prefektore, na kar je dr. Culot ugotovil, da je pokrajinska uprava zaradi tega nedvomno pretrpela škodo. Nato je svet izvolil geometra Angela Poiàna za svojega zastopnika v Vzhodno-furlanskem vodovodnem konzorciju ter tri svoje predstavnike v okrajno volilno komisijo v Gorici in Krmini. Za predsednika muzejskega kuratorija so imenovali odbornika dr. Chiantarolija. V pokrajinski tehnični odbor za bonifikacijo je bil izvoljen prof. Fabrisino.

Živa razprava se je vnela o vprašanju raznih bonifikacijskih konzorcijev, zlasti o tistem na Prevalu, ki ga že več let upravlja prefektorni komisar. K besedi so se javili svetovalci Poletto, dr. Sfiligoj, Pecorari in Cociani, ki so se vsi več ali manj strinjali v zahtevi, da se komisarska uprava ukine.

Pokrajinski svet je nato potrdil sklep, da se svetovalec, ki žive na deželi, izplača za potovanje v Gorico po 50 lir od km. Ta sklep je prefektura že bila odbila.

Odobril je tudi razne podpore Trgovinski zbornici, ki se poteguje za napredek živinoreje in ki je razpisala natečaj za zvečanje pridelka koruze. V ta namen so ji nakazali 100 tisoč lir. Isti znesek so dodelili Društvu za vzajemno pomoč v Tržiču. Soglasno so tudi odobrili 720 tisoč lir prispevka Ustanovi za tujski promet.

IZ ŠTANDREŽA

Štandrežci že dolgo nismo doživeli tako lepega dne kot zadnjo nedeljo. Ta dan je bilo namreč v naši cerkvi prvo sv. ohajilo, ki se ga je udeležilo kar 21 deklic in fantkov. Z veselimi otroki smo se vsi Štandrežci nekako pomladili in se s spominom vrnili v svoje mlade dni.

Pred kratkim smo spremili ki večnemu počitku 80-letnega domačina Vižintina Hektorja. Bil je vse življenje zaveden Slovenec in se je stalno udeleževal pri pevskih zborih in v prosvetnem življenju naše vasi. Pokojniku naj sveti večna luč, njegovim preostalim pa naše iskreno sožalje!

IZ PODGORE

V sredo preteklega tedna je obiskal našo predilnico prefekt dr. Nitri. Skozi razne oddelke so ga vodili pod vodstvom glavnega ravnatelja podjetja Momola. Zaradi tega obiska je vse delo pol ure počivalo. S posebnim zanimanjem si je ogledal tudi tovarniško kuhinjo in menzo. Obisk je trajal skoro dve uri. Gost je izrazil posebno zadovoljstvo, da dela naša tovarna s polno paro, tako da lahko zaposluje okrog 3 tisoč delavcev. To številko pa bo še vedno rastle, ker se zlasti rayon oddelke vedno živahneje razvija.

IZ SOVODENJ

V torek preteklega tedna so se mudili pri nas člani koprškega radia. Posneli so na trak nekaj pesmi, katere sta v prosvetni dvorani zapela domači mešani in moški pevski zbor. Zveza ribičev je predpreteklo nedeljo priredila ob Soči v Sovodnjah tekmo v ribolovu s trnkom, čeprav ni bilo vreme prav nič primerno. Prvo nagrado je med 59 tekmovalci odnesel Hermengild Zotteri iz Gorice.

IZ ŠTEVERJANA

Tudi Števerjancem sta majski mraz in slana povzročila hudo škodo. Doslej se še nismo v javnosti oglasili, ker smo upali, da se bo s toplejšim vremenom škoda morda še popravila. Naše upanje pa se na žalost ni izpolnilo. Zadnji teden je pritisnila še burja, ki se je zaletavala v sadno drevje ter polomila veje in potolkla sadeže. Hudo so bile prizadete zlasti češnje, tako da so zlasti v Jazbinah začele gniti. Takega sadja seveda ne moreš spraviti na trg. Zaradi burje tudi dež ni koristil rasti sadnega drevja. Zato bodo oblastva morala priskočiti našim kmetom na pomoč, da bodo lahko prenesli hudo krizo.

IZ DOBERDOBA

Predpreteklo nedeljo je imel naš občinski svet redno sejo. Razpravljali je med drugim o deželni avtonomiji, o kateri je zlasti svetovalac S. Vižintin s Poljan spregovoril nekaj tehtnih misli.

Ker osnutek posebnega statuta, ki so ga parlamentu predložili nekateri poslanci K. D., ne omenja slovenske narodne manjšine, je večina svetovalcev sklenila podpreti osnutek, ki ga je parlamentu predložila socialistična stranka. Manjšina občinskega sveta pa je glasovala proti temu predlogu. Ker nas Slovencev noben od doslej predloženih osnutkov ne zadovoljuje, je nujno potrebno, da se zastopniki vseh slovenskih političnih strank zbere, vprašanje deželne avtonomije vsestransko preučijo ter čimprej izdelajo lasten osnutek posebnega statuta in ga predložijo parlamentu ter zaprosijo parlamentarce nemške narodne manjšine in tiste poslance italijanskih strank, ki niso naši narodni nasprotniki, da ga podpro v obeh zbornicah. Če bi imeli Narodni svet, ki to delo bilo že zdavnaj opravljeno.

CERKVENA SLOVESNOST

V STOLNICI

Čitatelji Novega lista se gotovo še spominjajo, da so tatovi v decembru preteklega leta ukradli v stolnici tudi dve zlati kroni z mistostne podobe naše svetogorske Matere božje. Z darovi, ki so jih goriški verniki in razni častilci božje Matere poklonili stolnici, je župnik msgr. Velci naročil pri italijanskem zlatarju Politu v Milanu dve novi kroni. V petek zvečer je goriški nadškof msgr. Ambrosi blagoslovil obe kroni, ki sta lepo umetniško delo.

Slovesnosti se je udeležilo ogromno število častilcev svetogorske Matere.

USPEHI NA NIZJI GIMNAZIJI

V prvih in drugih razredih slovenske nižje gimnazije so bili tile dijaki in dijakinje odličnjaki: Saksida Andrej (I.a) in Češcut Metoda (I.b), Čotar Danijel (II.a) in Quinzi Ernest (II.a), Tomšič Daša (II.b) in Makuc Lucija (II.b).

Na tej šoli je izdelalo 15 dijakov v prvem in 22 v drugem razredu.

Beneška Slovenija - Kanalska dolina

IZ ČEDADA

V Čedadu so morali zaradi hudega majskega mraza prekiniti vinsko razstavo. Ponovno so jo pa otvorili na vnebohod. V okviru razstave so bile tudi folklorne prireditve.

IZ SREDNJEGA

Ministrstvo za javno vzgojo je obvestilo naše županstvo, da lahko najame 14 milijonov lir posojila za zgradnjo nove ljudske šole. S tem bo izpolnjena dolgoletna želja naših občanov, da dobe za svoje otroke zdravo in dostojno šolsko poslopje.

IZ SV. PETRA SLOVENOV

Kako strahotno slabo je gospodarsko stanje naše nekoč dobro živeče slovenske dežele pod Matajurjem, spoznamo zlasti iz obupnega položaja, v katerem se nahajajo naše ženske. V podatkih zadnjega ljudskega štetja iz leta 1951, ki so jih objavili šele pred kratkim, je govora tudi o tako imenovanem »neaktivnem« prebivalstvu, to je o ljudeh, ki niso nekjer zaposleni. Iz teh podatkov izhaja, da je v 10 čisto slovenskih občinah Beneške Slovenije zaposleno v domačem gospodinjstvu naslednje število žensk, starih nad 10 let: Občina Dreka 460 žensk, Grmek 345, Brdo 295, Podbonesec 475, Rezija 1033, Sv. Lenart 704, Šempeter 679, Sovodnje 450 in občina Srednje 301 ženska.

Pri delu, za katero ne dobe nobene plače, je torej zaposlenih skupno 5292 žensk. Gre za gospodinje in dekletke, ki trdo delajo od zore do mraka, kuhajo, perejo, pripravljajo drva, žanjejo travo, obdelujejo polja, čuvajo živino in vse to samo za borno hrano. In ti garači naj bi tvorili »neaktivno« prebivalstvo! Toda vseh zares neaktivnih žensk v zgoraj omenjenih občinah je 6963, zaposlenih pa je le 2103, od katerih velika večina sploh ne more dostojno živeti od svojega dela! Ako k temu številu prištejemo še slovenske ženske iz narodno mešanih občin Prapotno, Fojda, Ahten, Gorjani, imamo po podatkih ljudskega štetja okoli 10 tisoč oseb, ki morajo garati doma, ali pa si iskati kruha po vsej Italiji in v inozemstvu. Naše ženske se morajo klatiti vsepovsod po Italiji ali v tujini kot

dekletke, ker pri nas ni niti najmanjše industrije. Niti občine niti prefektura niti pokrajinska uprava se ne brigajo, da bi v naši deželi ustvarile take življenjske pogoje, kakor jih zahteva današnji čas. Nikomur ne pade niti v glavo, da se naš ženski svet nauči kakih posebnih ročnih del, ki jih je cela vrsta. V zadnjih letih je bilo le nekaj gospodinjskih tečajev in še ti so bili slabo prirejani.

Ženska in šola

Tisoči naših deklet delajo po svetu kot dekletke, zlasti veliko jih je v italijanskih mestih. Saj je žal vsem predobro znano, da so slovenska dekleta zdrava, močna in poštena, tako da jih povsod cenijo in radi imajo. Njihovo življenje pa je povsod težko, čeprav služijo tudi pri gosposkih družinah. One namreč ne delajo samo 8 ur dnevno, temveč 16, saj dekleta vstane prva v družini in zadnja leže k počitku. Ko pridejo dekleta v mesta, imajo le močne roke, ki jih nato počasi izjedo soda, varekina, voda, prah in milo.

S časom se nekoliko naučijo kuhati, šivanja pa nikoli ne. S seboj namreč nosijo preklestvo šol v Beneški Sloveniji, ki so bržkone najslabše na svetu. V petih razredih ljudske šole se niti toliko ne nauče, da bi mogle napisati domov pismo v materinem jeziku ali v italijanščini. Zaradi šol, ki so samo italijanske in vrhu tega popolnoma zanič, ker se učitelji zanje ne brigajo, so naše ženske po svetu zapostavljene. Hoditi morajo iz službe v službo, ker so skoro nepismene. Zato jih navadno gospodarji do krvi izkoriščajo.

Dokler ne bomo imeli v Beneški Sloveniji šol, na katerih se bo poučevalo v materinem jeziku, ne bodo naša dekleta znala pisati in govoriti niti v italijanščini.

Zahteva po slovenski šoli v naših krajih ni samo narodno vprašanje, temveč zanjo govorijo še prav posebno socialni in moralni razlogi.

»Nekoč in danes«

V zgodovini našega ljudstva imamo primere, ko so mu oblastva dovolila povsem svo-

obodno uživanje narodnih pravic, ne da bi ga ovirala v kulturnem razvoju, kot se je dogajalo pod fašizmom in se danes zahrbtno ponavlja pod vlado Kršč. demokracije.

Že v srednjem veku, od leta 1452 dalje, so imeli Slovenci v Vidmu svojo bratovščino sv. Hieronima in svoj hospic. Njegovi udje so bili vsi videmski Slovenci. Ta bratovščina je delovala 340 let. Tedaj ni nikomur padlo v glavo, da bi kot pes vohal, kaj organizacija dela, samo zato, ker so njeni člani Slovenci. Dovolj je, da le namignemo, kako je velika beneška republika spoštovala svoje državljane slovenske narodnosti in jih cenila zaradi njihove poštenosti, delavnosti in lojalnosti. Kaj pa dela z nami moderna Italija? Na to vprašanje naj si posvetna in cerkvena gosposka, ki nosi pred Bogom in ljudmi odgovornost, sama odgovori!

TRBIŽ

V sredo, 29. maja, je med servitutne upravičence iz Kanalske doline treščila kot strela z vedrega neba novica, da jim namerava gozdna uprava okrniti svoje lesne datjave, češ da iz gospodarskega načrta zadnjih 10 let izhaja, da v gozdovih Kanalske doline primanjkuje primerne lesa za kurjavo. Tega lesa je baje malo, da ne morejo zadostiti niti zahtevam servitutnih upravičencev.

Iz političnih in upravnih razlogov je pa gozdna uprava pripravljena nadomestiti manjkajoči les na eden izmed naslednjih načinov, ki si jih upravičenci lahko sami izberejo: 1. Uprava bi na lastne stroške pripekljala bukova drva gospodarju pred hišo; 2. Namesto drv bi izplačala odgovarjajočo vsoto denarja; 3. Za vsak meter lesa za kurjavo bi uprava dala 1/4 kub. metra stavbenega lesa.

Če bi se upravi posrečilo te namere uresničiti, bi bil zadan smrtni udarec zasebnemu gospodarstvu naše doline. Zato pričakujemo, da se bodo prizadeti gospodarji tem načrtom z vso silo uprli.

K temu kočljivemu vprašanju se bomo gotovo povrnili. Za danes naj le pribijemo, da zgornja odločitev gozdne uprave nasprotuje črki in duhu listin, s katerimi so bile svoj čas priznane servitutne pravice kmečkim gospodarjem v Kanalski dolini.

Sred 100 leti

17

R.B.

Kakšno je bilo razpoloženje med državljani, posebno med preprostim ljudstvom, je cesarska oblast dobro vedela. Saj je imela za vsakim oglom svoje uho. Po starem vladarskem pravilu, da je treba ljudstvu, če je lačno in težko prenaša davke in kanclije, vsaj zunanji blesk pokazati, so se ravnali tudi na dunajskem dvoru. Cesarski par je bil neprestano na potovanju, da se je narod zabaval ob sprejemih in umetnih ognjih. Vroč kri je bilo treba krotiti posebno na Madžarskem in v Lombardiji, kjer se vrenje izza leta 1848 ni še popolnoma poleglo.

»Moji zvesti Goričani«

Marca 1857 sta cesar in cesarica potovala po avstrijski Lombardiji in Benečiji. Najprej sta obiskala 92 let starega maršala Radecke- ga, ki je bil cesarski guverner avstrijske Ita-

lije. Prav takrat si je bil v sobi zlomil nogo in se je zato odpovedal namestništvu. Cesar je staremu generalu podelil nova odlikovanja in, kar je še več vredno, velikansko pokojnino v znesku 100.000 goldinarjev na leto.

Iz Italije je cesarski par krenil čez Treviso in Videm na Goriško. Tudi v tej deželi, takko so mislili cesarski svetovalci, je dobro, če se cesar nasmehne in potrka na ramena kakemu gorskemu županu z naučenimi besedami »Dobra mož.«

Kar je bilo meščanskih, trgovskih in uradnih krogov, bodisi italijanskih ali slovenskih, so kaj radi izkazovali svoje črno — rumeno prepričanje. To so delali malo iz preračunanosti, malce iz strahu. Odposlanstvu teh državljanov je cesar že v Sežani, ko je potoval v Italijo, obljubil, da bo na povrat-

ku »svoje zveste Goričane« obiskal.

Meščani so se že mesec prej začeli pripravljati na sprejem, ki je imel biti 8. marca. Stavil se je poseben odbor, ki je sklenil, da bo Gorico kakor prenovil.

Kdor se še spominja, kako so krpali in pokrivali z zastavami in transparenti Gorico ob Mussolinijevem obisku, bo z zanimanjem bral, kako so Goričani tudi pred sto leti znali z zunanjimi znaki sprejemati oblastnike.

Nad Neptunovim vodnjakom na Travniku so postavili nekak turški kiosk z alegoričnimi podobami in cesarskimi grbi. »Vse je bilo pa okrašeno z neizrekljivo gostimi svetilnicami«, se čudi goriški dopisnik »Novica«. Pred glavarstvom, kjer je sedaj prefektura, so zgradili dve srednjeveški trdnjavi z latinskimi napisi. Po ulici, ki je peljala do potoka Korna na koncu sedanjega samostana Notre Dame, so se po okusu tedanje dobe vrstile piramida za piramido, okrašene — z balončki. Nad potokom — tam se je mesto takrat končalo — se je blestel velik monogram z imeni cesarske dvojice.

(Dalje prihodnjič)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Obisk pri pisatelju in prevajalcu Janezu Gradišniku

Naš sodelavec je obiskal enega naših najplodovitejših in najkvalitetnejših prevajalcev — Janeza Gradišnika in ga naprosil, da naj kaj pove o svojem prevajalnem delu. Se zmeraj so sicer živa in plodna imena starejših prevajalcev, med njimi Vladimirja Levstika, Antona Sovreta, Josipa Vidmarja, Izidorja Cankarja in Mileta Klopčiča, a že jim je za hrbtom garda neverjetno plodovitih in kultiviranih prevajalcev z Janezom Gradišnikom in Jankom Modrom v ospredju, ki verjetno danes največ prevajata in ki je prevajanje njun osnovni poklic in kruh.

Prevajalec in pisatelj Janez Gradišnik stanuje in deluje prav v središču mesta — na promenadi. Njegova prevajalska karakteristika je naslednja: široka razgledanost, bleščeče znanje angleščine, francoščine in nemščine, dobro poznavanje materinščine, absolutna natančnost in jobovska potrpežljivost. A dajmo besedo našemu sodelavcu.

»Včeraj zvečer sem pozvonil pri njem in ga intervjuval:

Povejte kaj o svojem prevajalskem delu!

Najprej težave: Slovenci nimamo obsežnejšega slovarja. Včasih jih premečem vse, pa sem še zme-

KROŽEK MLADIH IZOBRAZENECV V TRSTU vabi

na sestanek, ki bo v petek, 14. junija,
ob 20.30 v Trstu, ul. Commerciale 5/I.

Na sporedu je predavanje

O slov. narodni pesmi

Predavanje bodo spremljale reproduci-
rane narodne pesmi. Po predavanju
predvajanje filma o zadnjem izletu.

Vstop z vabilom.

raj na suhem. Prevajanje mi običajno po štiridesetih straneh »steče«.

»Zmeraj steče?»

Ne zmeraj. Včasih se mučim skozi vso knjigo.

»Na primer?»

Tako se mi je zgodilo pri Priestleyevih »Dobrih tovarših« ali pri Thomasa Manna filozofskem romanu »Der Zauberberg« (»Črna gora«).

»Tega prevajate?»

Da. In zelo rad, čeprav večkrat ne naredim več kot dve strani na dan. Vseh jih je pa skoraj tisoč. Thomas Mann je nova preizkušnja slovenščine in prav to me žene, da delam naprej.

»Samo dve strani na dan. Sitno, kaj?»

Ne. Nimam užitka, če delo ni težko. In nočem se odpovedati tisti neznanjski radosti, ki te obišče, kadar razrešiš kaj težkega.

Včasih — kadar stvāri ne moreš in ne moreš bli-
zu — te prime, da bi zapisal nekaj približnega, ne-
kaj, kar si skombiniral iz sosednjega besedila ali na
lastno pest. In res zapišeš. Potem prevajaš naprej
— a te kar naprej žre tista samovoljnost. In se vr-
neš in brskaš in brskaš, dokler končno ne najdeš
in se pomiriš.

»In ko prevedete do kraja, se potem še vračate
k stranem, ki niste bili zadovoljni z njimi?»

Vračam se. Ko pridem do konca, včasih na novo
prevedem cele strani. Biti moram popolnoma pomir-
jen, ko prevod oddam.

»Prevajate naravnost v stroj?»

Seveda.

»Pa tipkops kasneje zelo popravljate?»

Ne. Malo. Sem tip prevajalca, ki frazo — če se-
veda ni predolga — sliši v celoti. Poslušam jo spet
in spet — dokler njena pesem ni čista. Šele potem
zaropotajo tipke.

»Iz katerih jezikov prevajate?»

Največ iz angleščine, potem iz francoščine, nem-
ščine in srbsčine. Prevajam tudi iz ruščine, a doslej
zelo malo.

»Koliko prevedete na leto?»

Tri, štiri knjige.

»Je to rekord?»

Ne. Mislim, da ga ima gospod Moder.

»Saj ne zamerite — kako pa finančna plat?»

Ne zamerim. Pri nas plačujejo štiri do šest tisoč
za polo. Za Thomasa Manna, ki ga bom prevajal naj-
manj 9 mesecev, bom dobil 300.000 dinarjev.

Iz sosednje sobe sva zaslišala kavbojski vrišč nje-
govih dveh fantov. Izzval sem ga:

»Pa do denarja Vam tako ni, mojster!»

Ne, čisto nič, se je zasmeljal in segla sva si v
roke.

Na polici so zbrani vsi njegovi prevodi. Med njimi
najimennejši so: Hemingway: »Starec in morje«
in »Komu zvonijo«, Vercors: »Oči in svetloba«, Gals-
worthy: »Moderna komedija«, Priestley: »Dobri to-
variši«, Wouk: »Upor na ladji Caine«, Forster: »Po-
tovanje v Indijo«, Taylor: »Habsburška monarhija«.

LITERARNI MECEN

V Švici živi bogat tovarnar in trgovec z obleka-
mi Karel Veillon. To je še mož starega kova, pošte-
njak od nog do glave, ki veruje v ideal občečloveške
ga poštenja in podpira z milijonskimi vsotami kul-
turo in slovstvo, kot so delali nekdanji mecen. Nje-
govo zaupanje v človeško poštenje, dokazuje tudi
njegov način razprodaje, ki ni v skladu z običaji
pojmi trgovanja. Veillonove tovarne pošiljajo blago
naročnikom kar na dom, in to na obroke in brez
vsakega jamstva. Sam trdi, da je prav s tem nači-
nom kupčevanja obogatel.

Veillon je tudi silno izobražen človek, čeprav do
skrajnosti ponižen. Kot pristen Švicar ne dela v kul-
turi nobene razlike med narodi. Zato je 1947. leta
razpisal tri velike vsakoletne nagrade za najboljši
francoski, nemški in italijanski roman. V razsodi-
šču je on samo navaden prisodnik, ostali člani so pa
priznane osebnosti iz kulturnega življenja vseh treh
narodov. Veillon pravi, da mu gre predvsem za to,
da bi vsaj umetnost družila Evropo. Letošnje razso-
dišče, ki je zasedalo v Lozani, je na predlog slavne-
ga profesorja Burckharta prisodilo prvo nagrado
nemškemu pisatelju Johannu Urzidilu za roman Die
verlorene Geliebte (Izgubljena ljubica). Italijanska
komisija pod predsedstvom literarnega pisatelja Ma-
rija Flora je pa podelila nagrado pisatelju Mariju
Tobino za roman La brace dei Biassoli. Med Fran-
cozi je pa odlikovan mladi švicarski romanopisec
za roman Le clarté de la nuit (Svetloba noči).

KULTURNE VESTI

* Te dni se je zgodilo v milanskem gledališču
»Olimpia«, da je neki gledalec, potem ko je padel
zastor po predstavi Bertolazzijeve veseloigre »Retro-
bottega« in je občinstvo z burnim poskanjem pri-
klicalo umetnike na oder, planil k igralcu Carlu
Rattiju in ga začel obkladati z najgršimi priimki.
Vsi so se začudili in onemeli, a nato razumeli, da je
gledalec še vedno pod vplivom odlične igre in da

JANICEVIC
DUŠKO IN
FELBA
DRAGOMIR

Carducci in Vrhlicki

Profesor slavistike na tržaški univerzi Wolf Giu-
sti je ob petdesetletnici Carduccijeve smrti izdal raz-
pravo o medsebojnih vplivih italijanskega in češke-
ga pesnika.

V prvem delu Giusti oriše pesniško osebnost Ja-
roslava Vrhlickega (1835-1921), ki je uvedel v češko
slovstvo kozmopolitstvo, to se pravi občečlovečan-
sko smer, v nasprotju z dotlej običajno nacionalno.
Zato se je Vrhlicki tudi opajal ob velikih zapadnih
tvorcih, predvsem ob Carducciju. Prevedel je mnogo
njegovih pesmi. Te odnose razčlenjuje Giusti v dru-
gem delu razprave. Seveda, kakor je že nekam usta-
ljena navada med italijanskimi slavisti, poudarja
Giusti predvsem vpliv Caduccijsa na Vrhlickega,
premalo pa, da sta oba bila duševno sorodna u-
stvarjalca občečloveške razgledanosti. Zato je trdi-
tev, da je češki pesnik dozorel šele pod vplivom Car-
duccijsa, neutemeljena.

MERKUJEVI SKLADBI V RADIU LIMA

Mladi tržaški skladatelj prof. Pavle Merku je
zadnji čas kar lepo uveljavlja. Nedavno je objavil
v posebnem zvezku tri samospeve za bariton. Te
dni pa smo zvedeli, da je radio Lima (Peru) odda-
jal dve njegovi skladbi, in sicer dve glasbeni vezili
za klavir. Izvajala ju je mednarodno znana pianistka
Alfonsina Sobrievilla.

Zadnja dvojna številka Slovenske glasbene revije
je prinaša dve Merkujevi skladbi, in sicer Romanco
za fagot in klavir in Sonatino za oboo in klavir.

Zeleli bi kdaj slišati njegove skladbe tudi v glas-
benih oddajah naše slovenske radijske postaje v Tr-
stu, kjer Merku sicer sodeluje s svojimi poročili o
koncertnih prireditvah.

Iz filmskega sveta

JUGOSLOVANSKI FILMI NA TUJIH FESTIVALIH

Posebna komisija je izbrala filme, ki bodo zastopali
Jugoslavijo na raznih mednarodnih prireditvah.
Za teden mladinskega filma, ki bo v Stockholmu, so
določili kar pet filmov, in sicer: Kekec, Sinji galeb,
Milijoni na otoku, Čevljički na asfaltu in Dolina
miru. Na festivalu otroškega filma v Palermu bodo
prikazali slovenski film »Dolina miru«. Na sedmem
mednarodnem festivalu, ki bo v Berlinu od 21. ju-
nija do 2. julija, bo zastopal Jugoslavijo hrvatski
umetniški film »Ni bilo zaman«. Zvezna komisija
bo poslala na festival v Karlove Vare črnogorski
film »Zli denar«.

vidi v igralcu še kar naprej osebo, ki jo je pred-
stavljaval v igri, in sicer nekega nepridiprava. To je
igralcem kar laskalo, posebno napadenemu, in zato
je gledalcu prav rad odpustil psovke.

* Slavna angleška igralca Laurence Olivier in Vi-
vian Leigh sta z velikim uspehom nastopila v bene-
škem gledališču »Fenice« z dramo »Titus Androni-
cus«, katero pripisujejo Shakespearu, in nato odpoto-
vala v Jugoslavijo, kjer bosta isto delo uprizorila
na zagrebškem gledališkem festivalu.

* V Zürichu, kjer je bila na obisku pri hčerki, je
nenadoma umrla žena slavnega glasbenika, pisate-
lja in zdravnika dr. Alberta Schweitzerja. Poročila
sta se leta 1912, a že naslednje leto sta se podala
v francosko osrednjo Afriko, kjer sta ustanovila
misijonsko bolnišnico. Žena je mnogo let zvesto sta-
la ob strani svojemu možu. Dr. Schweitzer je pred
kratkim posvaril mogočnike pred nevarnostjo atom-
skih poskusov, ki lahko uničijo človeštvo.

* Pri kraju Melilli blizu Siracuse na Siciliji so ne-
davno odkrili v neki votlini celo kopico kosti priti-
lkavih povodnih konj in prav tako pritikavih slonov,
ki so živeli pred več deset tisoč leti, v tako imeno-
vani kvarterni dobi, na siciljskem otoku.

* Jeseni bodo priredili v Ljubljani veliko razstavo
srednjeveških fresk na Slovenskem, ki jih zdaj ko-
pirajo v raznih starodavnih cerkvah in gradovih. V
Sloveniji se je ohranilo zelo veliko dragocenih fresk
iz srednjega veka, a se doslej nihče ni bogve kaj
zmenil za to umetniško bogastvo. Včasih je bilo te-
mu krivo le pomanjkanje sredstev. Tako je v zad-
njih desetletjih nekaj dragocenih fresk že propadlo.
Zdaj pa so se razne ustanove, zlasti Narodna gale-
rija v Ljubljani, pod vodstvom vestnih in sposobnih
strokovnjakov zelo zavzele za njihovo ohranitev in
hočejo tudi poskrbeti, da bi Slovenci bolje spoznali
svojo lepo kulturno dediščino.

GOSPODARSTVO

PŠENIČNA KRIZA

Če kaj ne teče kot po olju, če se kaj zati-ka, govorimo o krizi. Že lansko leto je v Italiji nastala kriza pri pšenici. Čeprav je bil lanski pridelek znatno manjši od predlanskega, so vendar nastale težave, kako vnovčiti ves pridelek. In te težave niso premagane, ampak rastejo ob novem pridelku, ki bo presegel vse dosedanje.

Izvedenci pravijo, da bo letošnji pridelek pšenice — kljub škodi zaradi majske pozebe — presegel 100 milijonov stotov. Kam naj dajo to količino, posebno če upoštevamo, da bo država v svojih skladiščih imela ob začetku žetve še okoli 30 milijonov stotov stare pšenice. Ko bo letina spravljena, bo okoli 50 milijonov stotov pšenice odveč.

Že lansko leto je kmetijsko ministrstvo opozorilo kmetovalce, naj nekoliko skrajšajo pšenične posevke in naj jih nadomeste s krmnimi rastlinami. Tako bi bilo mogoče pomnožiti živinorejo, ki še ne krije potreb po mesu. Ta poziv velja tudi za prihodnjo jesensko setev.

S tem pa ni rešeno vprašanje, kaj bo z velikimi količinami odvečne pšenice! Ali naj jo izvozijo in kam? Med ceno pšenice v Italiji in v inozemstvu je pri vsakem stotu 3 ti-soč lir razlike. Če bi hotela država izvoziti n. pr. 30 milijonov stotov pšenice, bi morala žrtvovati 90 milijard lir. Nekateri predlagajo zato, naj država izvozi polovico navedene količine, vsa ostala pa naj se porabi kot živinska krma. Tudi v tem primeru bi država morala seveda utrpeti precejšnjo izgubo. Kje naj pa najdejo skladišča za stare zaloge in novo letino?

— 0 —

To so vprašanja, s katerimi si belijo glave odgovorni ljudje tako v vladi kot v kmetijskih organizacijah. Za naše ljudi tega vprašanja ni, saj lahko preštejemo na prste naše kmetovalce, ki pridelajo dovolj žita za domačo potrebo in jim še kaj ostane za prodajo. Pretežni del našega ljudstva samo želi, da bi se cena kruha še znižala, saj predstavlja strošek za kruh važno postavko v gospodinjstvih izdatkih. Tistih 10 slovenskih kmetovalcev, ki pridelano pšenico tudi lahko prodajajo, bo prav lahko omejilo pšenične posevke v korist drugih pridelkov.

S tem pa ni rečeno, da ne bomo pri prihodnji setvi izrabili vseh tehničnih pripomočkov, da dosežemo čimvečji hektarski donos. Zato bomo sejali odbrano seme, bomo pravilno in obilno gnojili, rabili sejalko itd.

— 0 —

Rekordne pšenične pridelke pričakujejo tudi v drugih državah (n. pr. v Jugoslaviji). Morda bo novi pridelek celo kril vse jugoslovanske potrebe, tako da ne bo tej še vedno pretežno agrarni državi treba več kupovati krušnega žita v inozemstvu.

ŠKROPLJENJE TRT V JUNIJU

Junij je za vinogradništvo odločujoč mesec. Če tedaj obvarjemo trte, oziroma grozdje pred peronosporo in oidijem ter tudi pred kiseljakom (grozdnim črvom), imamo v prihodnjih mesecih mnogo manj skrbi in je letina že skoraj pod streho.

Spodaj navajamo koledar za škropljenje proti peronospori z raztopino modre galice in apna ali z asporjem. Koledar moraš razu-

meti takole: Če je deževalo n. pr. 10. junija (glej prvi stolpec), moramo od 18. do 21. junija pričakovati, da se pojavijo pege plesni (glej drugi stolpec). V tem slučaju moramo škropiti kakšen dan pred 18. junijem.

Če dežuje junija	se pege pojavi
1	9-12 jun.
2	10-13 jun.
3	11-14 jun.
4	12-15 jun.
5	13-16 jun.
6	14-17 jun.
7	15-18 jun.
8	16-19 jun.
9	17-20 jun.
10	18-21 jun.
11	19-22 jun.
12	20-23 jun.
13	21-24 jun.
14	22-25 jun.
15	23-26 jun.
16	24-26 jun.
17	25-27 jun.
18	26-27 jun.

Raztopini modre galice in apna ali mešanici z asporjem lahko dodamo kolooidnega žvepla (Montecatini ali Cosan), da se prepreči oidij. Če ji dodamo arzenata ali gesarola, uničujemo kiseljaka ali grozdnega črva.

»BELA BOLEZEN« NA BRESKVAH

Lansko leto so v skoraj vseh breskovih nasadih opazili, da so se mladi listi na bresko-

vih vršičkah zvili in postali mehurčkasti ter da jih je po nekaj dneh pokrival neki beli puh. Ti listi so kmalu odpadli, vršički pa se posušili. Letos se tudi že opazajo znaki te bolezni, ki se bo še bolj razvila v tem in prihodnjem mesecu.

Bolezen nima nič skupnega s kodro in jo povzroča glivica »sphaerotheca pannosa«. Imenuje se »bela bolezen breskve«.

Nesrečo lahko preprečimo, če ukrenemo vse potrebno takoj pri prvih pojavih; zdravljenje je pa na žalost malo učinkovito, vsaj z do sedaj poznanimi sredstvi. Razvoj bolezni preprečimo z žveplom, in sicer s kolooidnim žveplom. V 100 litrih vode raztopimo po 300 gramov žvepla. S to brozgo poškopimo drevesa, predvsem vršičke, brž ko se pokažejo prvi znaki bolezni. Škropljenje z modro galico v zimskem času (konec jeseni in konec zime) deluje tudi proti tej bolezni, predvsem pa proti kodravosti.

TOVARNA

Princič

KRMIN - CORMONS

TELEFON ŠT. 32

Izdeluje vsakovrstno pohištvo, spalnice, jedilnice, kuhinje it d. Izvrši vsako delo po naročilu. Prodaja po tovarniških cenah, jamči za solidno delo.

SPORT PO SVETU

Boks — Prejšnji teden so bile v Pragi ostre borbe za evropsko amatersko prvenstvo. Največ uspehov so dosegli Rusi, ki so zmagali kar v treh kategorijah: v petelinjevi (Gregoriev), v welter lahki (Jengibarjan) in v najtežji (Abramov). Dva naslova sta osvojila Poljska (Pazdiar - lahka in Pietrzikowski - srednja) in Zahodna Nemčija (Homberg - mušja in Graus - welters). Evropski prvaki so postali Bolgar Velinov (peresna), Romun Negrea (srednje-težka) ter Italijan Benvenuti (pöllahka). V finale se je uvrstil tudi Jugoslovan Jakovljevič.

Prejšnje dni so bili kar trije dvoboji za evropsko prvenstvo poklicnih boksarjev. Francoz Humez je po točkah premagal Italijana Scortichinija. Sved Johansson je branil svoj naslov najtežje kategorije proti Angležu Cooperju. Prvak je premagal izzivalca s K.O. v 5. rundi. Italijan Marconi pa je z neodločenim izidom proti Angležu Watermanu ohranil naslov pöllahke kategorije.

Avtomobilizem — Američan Sam Hanks je na vozilu Belond Exhaust Special zmagal v znani dirki »500 milj« Indianapolis. Vozil je s povprečno brzi- no 218 km na uro.

Nogomet — Real Madrid je v finalni tekmi premagal (2:0) italijansko enajstorico Fiorentine in tako osvojil pokal evropskih prvakov. V Atenah so odigrali polfinalno tekmo za svetovno vojaško prvenstvo. Zmagala je Italija, ki bo skupno s Francijo odpotovala v Argentino.

Hokej na kotalkah — V Barceloni so se zaključila srečanja za evropsko prvenstvo. V odločilni tekmi je Španija zaigrala neodločeno (1:1) s Portugalsko in je tako postala evropski prvak. Drugo mesto si delita Portugalska in Italija. Sledijo Anglija, Nemčija in Švica.

Tenis — Te dni so se v Parizu končali dvoboji za Mednarodno prvenstvo Francije. Zmagali so Sved Davidson, Angležinja Bloomer ter dvojice Anderson-Cooper (moški par), Bloomer-Hard (ženski par) ter Javorski-Puzejova (mešani par).

Kolesarstvo — V najdaljši dirki Evrope Bordeaux-Pariz (551 km) je dospel prvi na cilj Francoz Gauthier.

Športni pregled

ZADNJI UTRUPI KROZNE DIRKE PO ITALIJI

Čeprav manjkajo samo še štiri etape do konca 40. krožne dirke po Italiji, lahko že danes trdimo, da bo mladi Luksemburčan Charly Gaul obdržal rožnato majico do Milana in s tem drugič zaporedoma zmagal na dirki. Kot je bilo predvideti, je Gaul zmagal na vzponih. Gibčni Luksemburčan je danes brez dvoma najboljši plezalec, tako da mu še tako vztrajni in dobri kolesarji ne morejo do živega, ko se cesta začne vzpenjati. To je pokazal najprej v Boscohiesanuovi, nato na vzponu Radicofani in sedaj na prelazu Velikega Sv. Bernarda ter v Campo dei Fiori. Gaula loči od Nencinija in Bobeta le nekaj sekund (56" oziroma 1'17"), toda nasledovalci nimajo nobenega upanja, da ga bodo v prihodnjih dolomitkih etapah spodrinili s prvega mesta.

Francozi so računali, da bo Gaul imel v ravninskih etapah toliko minut zaostanka, da jih tudi v gorah ne bo mogel več nadomestiti. Toda njihov up je šel po vodi, čeprav se Francozi lahko ponašajo z močno ekipo, ki je edina ostala neokrnjena; Bobet, Geminiani in Rolland so kljub vsemu na prvih mestih splošne lestvice.

Italijani žive v senci tujih kolesarjev, ker v ravninskih etapah gospodujeta Piolet in Van Stenbergen, v goratih Gaul in Bobet. V zadnjih etapah se je najbolje izkazal Nencini, ki je v resnici najzanesljivejši italijanski kolesar. Defilippis, ki so ga popolnoma izčrpale prve etape, je popustil. Opravičimo ga lahko le s tem, da je njegovo moštvo okrnjeno, ker je ostalo s 3 kolesarji. Baldini je samo enkrat zablestel, in sicer v etapi na kronometer. Ostali Italijani so pa drugorazredni kolesarji, ki se ne morejo kosati z izkušenimi in boljšimi dirkači, kot so Bobet, Gaul, Van Stenbergen in Piolet.

Zmagovalci etap so: Baldini (krožna dirka v Forte dei Marmi), Monti (Forte dei Marmi-Genova), Baroni (Genova-St. Vincent), Bobet L. (St. Vincent-Sion), Sabbadin (Sion-Varese-Campo dei Fiori), Fantini (Varese-Como) in Van Stenbergen (krožna dirka v Comu).

19

Za
naše
animirane
Nadivjem
zapanu

Zaroka ob jezeru

4

Svetloba sveč in svečano zadržanje staršev na divanu sta tudi živahnemu dekletu odvzela drzkost. Skušala se je sicer otresti tesnobe, a se ji ni posrečilo. Kot trije lipovi bogovi so stali pred starši. Nihče ni rhnul. Nehote je Gabi zgrabila Vitovo roko. Kakor da se ji je ob dotiku vrnila prisebnost, je spet našla govorico: »Torej, očka, pripravljeni smo na najhujše. Tudi če si čez noč postal profesor ali tajni svetnik ali Nobelov nagajenec...«

Slap njenih besedi je nežno prekinila mati. »Prosim, sedite — in če je mogoče, obnašajte se kot odrasli ljudje.«

Polni pričakovanja so posedli. Gabi je svoj stolček pomaknila bliže k Vitu. Kakor da išče opore, se je Eda ozrla v moža. Pogledal jo je, v preprosti večerni obleki se mu je zdela vedno nova in ljubka in jo je vprašal: »Za koga, mamica, si se napravila tako lepo?«

»Za te, ki me vidiš«, je Eda lahkotno odgovorila. Hvaležen

smehljaj je spreletel Mihov obraz. Edin pogled je od sina preskočil na očeta. Končno je ta povzel besedo:

»Dragi moji, če smo se za ena-ndvajseti rojstni dan tako slovesno zbrali, mora za to gotovo biti vzrok, in sicer prav resen.«

Gabi se je na stolu nemirno gibala.

»Čujte, čujte!«

»Prosim, Gabi, bodi tiho.« jo je mirila mati. Oče je nadaljeval: »Gabi ima sicer le sedemnajst let in tudi rojstnega dne ne obhaja, toda kar je treba povedati, se tiče tudi tebe, dragi moj otrok.«

Gabi je začela napeto poslušati. Tudi bratje so bili polni pričakovanja. Gospa Eda je težko sopla, iskala je pravo besedo.

»Torej — vsa stvar je taka...«

Spet se ji je zataknilo.

Prijazno se je oglasil gospod Tomo:

»No, mama, kaj pa je? Glej, saj vsi poslušamo.« V začetku se ji je glas še tresel, potem je postajal vedno odločnejši.

»Ko sem bila stara sedemnajst let, me je oče poslal v dekliški penzionat, ki se je nahajal v prekrasni okolici Montreuxa. Zame so potekali najlepši dnevi. Bila sem brez skrbi. — Nekega dne smo dobile novega učitelja risanja. Bil je Italijan, Renzo po imenu. Imel je svetle, ognjene oči, temno polt in biserne zobe. Vse v penzionatu smo se zagledale vanj. Tudi jaz sem mu bila všeč, zaljubila

TEDENSKI KOLEDARČEK

9. junija, nedelja: Binkošti
 10. junija, ponedeljek: Bink. pon.
 11. junija, torek: Barnaba
 12. junija, sreda: Janez F.
 13. junija, četrtek: Anton Pad.
 14. junija, petek: Bazilij Vel.
 15. junija, sobota: Vid, Modest

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 5. junija 1957 si dobil oz. dal za:

ameriški dolar	622—625 lir
avstrijski šiling	23,50—24,25 lir
100 dinarjev	87—92 lir
100 francoskih frankov	150—153 lir
funt sterling	1650—1690 lir
nemško marko	146—148 lir
pesos	14—16 lir
švicarski frank	146—147 lir
zlato	710 712 lir
napoleon	4900—5000 lir

RADIO TRST A

Nedelja, 9. junija, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 11.30 Vera in naš čas; 12.00 Oddaja za najmlajše — Lovro Valentinčič: »Tri žalostne in ena vesela«, prvi del: »O zvesti psički in o konju Mihu«; 13.30 Glasba po željah; 16.05 Čajkovski: Vihar — Uvertura-fantazija; 17.00 Slovenski zbori; 18.00 Rachmaninov: Koncert št. 3 v D-molu, op. 30; 19.15 Trst od 16. stol. do Napoleona; 20.30 Jules Massenet: »Manons«, opera v 4 dejanjih.

NAJLEPSE CVETLICE DOBITE PRI**„IVANKI“**

TRST, ul. dell'Istria 17, tel. 95-092

GOSTILNA**TRST**Ul. S. Nicolò 1
Telef. 37-918*Ostrouška***ZNANA SLOVENSKA TRGOVINA Z
MANUFAKTURO IN S TKANINAMI****Franc Udovič**TRST — ul. MAZZINI 46 — Tel. 94 550
TRG PONTEROSSO 5 — Tel. 29 686

Ponedeljek, 10. junija, ob: 12.00 Zivljenje in svet; 12.55 Orkester Cergoli; 18.00 Mendelssohn; Simfonija št. 5 v D-duru, op. 107; 18.30 Z začarane police; 19.15 Radijska univerza; 21.00 Znanost in tehnika; 21.15 Velika dela slavni mojstrov; 22.00 Biografije slovenskih kulturnih revij; 22.35 Blaž Arnič: Pesem planin.

Torek, 11. junija, ob: 12.00 Sredozemske države in dežele; 13.30 Glasba po željah; 18.00 Dvorak: Koncert za violino in orkester v A-molu, op. 53; 19.15 Zdravniški vedež; 21.00 Radijski oder: Viljem Lichtenberg: »Mladi gospod šef«, komedija v 3 dejanjih.

Sreda, 12. junija, ob: 12.00 Iz zgodovine zdravilstva; 13.30 Sibelius: Baldasarjev praznik; 18.00 Beethoven: Godalni kvartet; 18.30 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 19.15 Radijska univerza; 21.00 Obletnica tedna; 22.00 Italijansko povejno gledališče.

Četrtek, 13. junija, ob: 12.00 Iz kraljestva živali; 13.30 Folklorni kvintet Jankovič; 18.00 Brahms: Koncert v D-molu št. 1; 19.15 Sola in dom; 20.30 Zbor Filharmonije; 21.00 Dramatizirana zgodba — Saša Martelanc: »Usodna znamka«; 22.00 Nove knjige in izdaje; 22.15 Matija Bravničar: Simfonija št. 2 v D-duru.

Petek, 14. junija, ob: 12.00 O vitaminih; 13.30 Glasba po željah; 18.00 Saint-Saens: Simfonija št. 3 v C-molu; 18.30 Z začarane police; 19.15 Radijska univerza; 21.00 Prireditve in umetnost v Trstu; 21.15 Velika dela slavni mojstrov; 22.00 Velika arheološka odkritja.

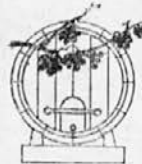
Sobota, 15. junija, ob: 12.00 Zivljenja in usode; 13.30 Armando Sciascia in orkester; 16.00 Utrinki iz znanosti in tehnike; 18.00 Koncert pianista Irvina Schenkmana; 18.30 Glasba za naše malčke; 19.15 Sestanek s poslušalkami; 20.30 Grieg: Sigurd Josalfar, op. 56; 21.00 Teden v Italiji; 21.10 Glasba Franza Schuberta; 22.00 Borodin: Simfonija št. 2 v H-molu; 23.30 Polnočni ples.

URARNA - ZLATARNA**Mikolj**

TRST - Campo S. GIACOMO 3 - Tel. 95-881

Bogata izbira švicarskih ur
in lično izdelane zlatnine**GOSTILNA****FURLAN****REPENTABOR**

Pristna domača vina in izborna kuhinja

Gospodinjski kotichek**KADAR DEŽ PREMOČI KLOBUK**

Zelo moker klobuk, naj bo iz slame ali klobučevine, posušiš pri toplem štedilniku. Drži ga za rob tako, da oglavje visi navzdol, in ga počasi obračaj, dokler se ne posuši. Zametast klobuk pusti, da se posuši, nato odstrani vodne madeže z mehko krpicco, pomočeno v alkohol. Klobuk drgni v smeri dlačic, zatem ga drži nekaj minut nad soparo.

DELOVANJE LESNEGA CRVA

Delovanje lesnega črva v pohištvu lahko kmalu ustaviš. Napolni posodico, ki jo rabiš pri šivalnem stroju, s terpentinovim oljem in ga vbrizgni v luknje, ki jih je napravil črv, da postanejo nepropustne. Nekaj časa počakaj in nato sezi po usmrtilnem sredstvu: posodico napolni s formalinom in ga vbrizgni v luknje.

Dne 5. junija nas je za vedno zapustila naša draga mama

Helena Milič, roj. Žigon

Zalostno vest naznanjajo užaloščeni otroci Milka, por. Duniewicz, Mara, por. Stavar, Drago, Zvonko, Slavko, Zlata in Sandro.

Trst, Praga, Melbourne,
6. junija 1957**SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE — TRST**

V petek, 7. junija, ob 21. uri v Avditoriju v Trstu

Poslovilna predstava ANTONA POZARJA

Krstna predstava

»ZALUJOČI OSTALI«

komedija v treh dejanjih

Spisal: Branislav Nušič

V soboto, 8. junija, ob 20.30 in v nedeljo, 9. junija, ob 17. uri v dvorani na stadionu »Prvi maj«
Vrdelska cesta 7

GLASBENA MATICA — TRSTV ponedeljek, 10. junija, ob 21. uri
v Avditoriju v Trstu**KONCERT**orkestra in zbora Slov. Filharmonije iz
Ljubljane

Dirigent: Bogo Leskovic

Solista: Damjana Bratuž in Dejan Bravničar

Izdaja Konzorcij Novega lista

Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20
Telefon 29-477

sva se — in postala sem njegova žena — prosim, Miha, malo konjaka.«

Sin je brž poskočil in prinesel prebledeli materi krepčilo. Čez hip si je opomogla, si obrisala potno čelo in je nadaljevala: »Renzo je imel motorno kolo. Skrivaj sva se ob sobotah zvečer vozila na izlete v planine. Vsa srečna sva bila.« — Spet je Eda povsila glavo.

»Renzo je bil navdušen planinec. Sredi junija je bilo. Odšel je sam v gore. Pri plezanju se mu je spodrsnilo, sredi noči so v dolini zaslišali obupne klice. Našli so ga sto metrov globoko v prepadu. — Brž sem se odpeljala. Pokopali smo ga na malem pokopališču gorske vasice.«

Gabi je že imela solzne oči. Vse se ji je mešalo v glavi: mama — Renzo — kdaj je to bilo — čemu?

»Mama, draga mama, čemu nam vse to pripoveduješ — pa prav danes?«

Eda pa se ni dala premotiti in je nadaljevala svojo povest:

»Naslednjo pomlad — se je rodila lepa dekljica. Krstili smo jo za Gabrijelo.«

Gabi je kar osupnila.

»... tudi njo Gabrijelo?«

Tiho je mati odgovorila, ne da bi dvignila oči: »Ne, tudi. Ti

si tista Gabrijela.«

Gabi se je vsa osupla ozirala od enega na drugega,

»Jaz?«

Miha je planil pokonci: »Toda...«

Vito je izvlekel pipico in jo je nemirno žulil; pa jo je spet vtaknil v žep.

Gabi se je zopet zavedla. Skočila je s stola in stopila pred Toma Vrbiča:

»Potemtakem nisi ti moj oče?«

On je skušal poplah malce utolažiti in je nekoliko šaljivo odgovoril.

»Pač, tvoj očka sem, Gabi — čeprav ne tvoj oče.«

Gabi je povsila roke. Svet ob njej se je zrušil. Toda komaj ji je preblisnila ta misel možgane, je sklenila, da se bo zopet dvignila. Stopila je za en korak proti materi, ki je s težavo zadrževala solze.

»Kakšen pa je bil moj oče?«

Eda je vzela s pisalne mize fotografijo in jo dala hčerki. Pazljivo je Gabi ogledovala sljiko. Vsa se je zaglobila v obraz moža, ki naj bi bil njen oče, ko jo je vzdramilo v resničnost krčevito ihtenje njene matere. Poskočila je k mami, ji ovila roke okrog ramen in jo tiho tolažila.

(Nadajevanje prthodnjilš)